

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tragoediae - Cod. Ettenheim-Münster 27

Seneca, Lucius Annaeus

Basel, [15. Jahrh.]

Cicero, de amicitia [Von anderer Hand]

[urn:nbn:de:bsz:31-103078](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-103078)

Non de q[ua]libet dicitur libro
loquitur / quia vel in p[ro]p[ri]o
libro / vel in h[ab]itu p[ro]p[ri]o
Et de in q[ua] h[ab]itu est h[ab]itu
h[ab]itu / Et de q[ua]libet dicitur
in p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o / Et de q[ua]libet
h[ab]itu / Et de q[ua]libet dicitur
p[ro]p[ri]o h[ab]itu

Quintus mutus augur / multa narrare de & le-
uo socero suo memoriter / etiam sonante solebat /
et dicitur illi in omni sermone appellare sapienter
ego aut a patre ita era deductus ad scruola / supra bi-
xili toga / ut quo ad possessionem liceret / a se sub latere
unquam discedere / Itaque multa ab eo prudenti dispu-
tata / multa etiam iam breuiter etiam commode dicta
memorie mandata / fieri q[ui] studenda ei[us] prudentia
docior / Quo mortuo me ad pontificem scruola totuli
que vni me cauat / et ingenio etiam iustitia pre-
stantissimi audeo dicere / Sed de hoc aliam / Aut
adaugure redeo / Quia sepe multa / Quia memini
domi in homicidio sedente ut solebat / Quia etiam ego
essem una / etiam parua admodum familiae / Quia
sermone illi inridere / qui tu fere multis erat in
ore / Memini si enim profecto utique etiam eo magis
q[uo]d p[ro]p[ri]o / ut eorum multum / in is tribum p[ro]p[ri]o
capituli odio a / q[uo]d p[ro]p[ri]o / qui tu erat co[n]sul / quasi
deret / quo tu conuinctissime q[ui]a ornatisse uixit
erat / quata esset homi[n]i uel admirato uel querela /
Itaque in scruola mea ip[s]a[m] mentione incidisset /
tu exposuit nobis sermone lelij de amicitia habitum
ab illo / scruola etiam ad altero genero / Et summo q[ui] filio
paucis diebus post mortem / affixam / et disputacionis
sententias memorie mandata / quas hoc libro
exposui arbitratu meo / Quasi enim ip[s]os in dixi
loquetur / ne in qua etiam inquit sepius interponere
atq[ue] ut tamquam a presentibus coram haberi sermo
videret / Quia enim sepe meum uideres ut de amicitia
aliquid scribere digna michi res tu omni cognosce
tu nostra familiaritate uisa est / Itaque fieri non in-
uitus / ut p[ro]desse multis cogatu tuo / Sed ut in
cathone / maiora fieri / qui est scriptus ad te de senec-
tute cathone / in dixi / senae disputante / quia nulla
videbat / aprior persona / que de illa etate loqueret
quia ei / qui etiam diuissime senex fuisset / etiam in ip[s]a
senectute p[ro]ter ceteros / scruola / Sic tu accepit
semper a patribus maxime memorabile / Et leli et
p[ro]p[ri]o / in familiaritate / fuisse / donec / in
lelij persona / visa est / que de amicitia causa disse-
ret / que disputata ab eo memini / scruola /
Et ergo aut hoc sermone positum in h[ab]itu veteru
auctoritate / etiam eorum illustris / in h[ab]itu nescio quo
p[ro]p[ri]o uidet habere grauitatis / Itaque ip[s]e p[ro]p[ri]o
legens / se affixor / interdum / ut ratione non in elo-
qui existime / Sed ut tu ad senae te / gatite ego

senex de senectute sic hoc libro adami in annuissimis
scripsi de amicitia. Jam est lontus cato / quo erat fore
nemo senior horibus illis nemo prudentior in le-
ligentia sapiens sic enim est habitus etiam amicitie gladi
excellens de amicitia loquetur. Tu uelini amicum
parum auertat leliud loqui ipm putes / fannus et
mutis adforem uenim post morte affricat ab his
fermo oritur. Respondet leli cuius tota disputatio est
de amicitia / qua legens te ipm cogno scies / fannus
Quint ista leli nec enim melior dixi fuit affricano
quisquam nec clarior / Et existimare debes omnimodos
habe esse coniectos / nam te sapiente etiam appellant
et existimat / Tribuebat hoc modo cathoni / fannus
l. arliu apud patres meos appelland esse sapiente
Et uterque alio quodam modo Arlius quia prudens esse
in iure civili putabat / Cato quia multarum rerum
usum habebat / multa enim in senatu etiam in foro
uel prouisa prudent / uel ueta constant / uel respon-
sa acute ferebat / propterea quasi cognome habebat
in senectute sapientis / Te aut alio quodam modo / no
plu natura / et moribus / uero etiam iam studio
etiam doctrina esse sapiente / et sic uulgo / Et ut eruditi
solent appellare sapiente / hiale ingenia / reliqua ueremur
Et qui septe appellant eos qui ista subtilis quocumque in
numero sapientiam no habent / Athenis uero accepimus
etiam eum quid appellimus oraculo sapientissimum iudicatum
hanc esse / habe sapienter existimat / ut oia tua hunc posita
esse dicat / humanoque casu uirtute / feriores putes
Itaque ex me querunt / extor ut stenuola quo na puto
uirtute affricat / fecit / et magis hunc proximo nomine
ad hunc hortos / Et Scuti auguribus conuictandi causa ut
affricat / uenissent / tu no affricat / qui di ligentissime
semper illud die etiam illud unumq polity es obire / stenuola
Stenerunt quid / leli multi ut est a fannus dictum / Et
ego hoc respondeo quod aiad uertite de dolore que accepit
in summum tui amicitissimum morte / fecit / fecit mo-
decat / uic potuisse no ammoneri / hunc fuisse id huma-
nitatis tue / Et aut nouus in collegio meo no affricat
res / salutudine respondeo / cause no me hunc fuisse
leli / herte tu quid / stenuola dea uere / Et und ab isto
officio quod semper usurpauit / no ualere abduci in commodo
meo debui / Et ullo casu arbitrar / hoc co stanti homi-
posse contingere / ut illa in iustissimo fiat officio / Quam
fannus quod michi tui tribui dicit / quod ego nec agno-
sto ut postulo / fuit / aut / sed ut michi uideri no recte
iudicis de ratione / Aut enim nemo quod magis credo / aut

11024

si quis ille sapiens fuit / Quomodo ut alia omittam morte
 filii tulit / Meminera pruiliu / videra Cain / & huiusmodi
 nec cathoni comparat / perfecto via / spectato uico / uicam
obre cane catoru ante ponas uicid / quid ipm que appol
lo ut ais sapientissimu iudicant / huic enid fitu illiq detu
laudat / Democritu ut ia no utro q serm loquax / hic habe
tote / Ego si sapientis de hideo me moueri nege qua id
recte faria viderent sapientes / Sed certe mentiar / mo
uear em tali orbatu omnino qualis ut arbitror ne no
umqua erit / ut confirmare possu / nemo certe fuit
Sed no egoe meditua me ipe con plor / ena maxime
illo solatio / qd eo errore taxeo / quo amigo / dis cessu ple
riq augi solent / Nichil em mali accidisse scipioni
patu / nichil accidit / si qd accidit / huic aut no modis
grauiter augi / no amiciu / q / serp om antib est / cu
illo uero quis neget actiu esse plaxo / Nisi enid qd ille
minime putabat / im mortalitate optare uellet / Quid
em no adepto est / qd q om sub esset optare / Qui sumu
sem ciuium qua de eo ia pueo habuerat / catim ado
lesens in credibili uirtute superavit / Qui co sulatu
petiuit uicqua / factu con sul e bis primu am tyg
teru sibi suo tempore / p p pene fero / Qui duabz
euer sib uicubz huic im p er io non
no p ntia ueru enid iam futura bella deleuit / Quid
dicu de moe ibz / facillimu de p er itate in uic libe
ralitate / in se ore bon itate / in suos / iusticia in om ibz
Nota sib uobis / Quid aut auitah taxu fuit Mexore
funeris iudicatu est / Quid igi he p au toz annoru
uicessio p mare potu isset / Senectus enid quam is non
st grauis uit mem m catone / anno umqua est mor
tuu metu sed cu scipione differere tu auferet ea bi
riditate / huic qua uic erat scipio / Quid ob re uita q de
talis fuit ut fortuna uel glu / ut nichil posset accedere
Mox uic aut releu itas / sen u abs tulit / Quo de ge
ne re mor tis difficile dictu est / quid ho ies su sp erent
Gidet / huic uere tu licet dicere / scipioni ex multe
diebz quos p o bita celeber imos len issim is q uide rit
illu die clarissimu fuisse p o senatu diu is / domu ad
ue speru re ductu est a patribz co scrip tis / h scipionu et
latim pridie qua ex cessit ditu put extu alto dignitat
gradu ad super os uideat de os p o ri qua ad in feros
puenisse / Res enid assen tiar huic qui uiper he disse
re re reperit / tu corp o is simul animos inter ire
atq o ia mor te de lexi / plus aput me antiquoru
auctoritas ualet / uel uic o z maioru / qui mor tu is
tu religiosa hira tribuerunt / Quid no p fecto ferisse

si nichil ad eos p̄tmeret arbitrentur uel eorū qui hac tē-
ra fuerūt magnatū q̄renda que n̄ quid deleta est tū
florebat institut[ur] p̄ceptis suis exudierūt uel ei q̄
appellim[us] oraculo sapientissimū ē iudicatu[rum]. **Quino tu**
trot tu illud ut implexisset sed idē semper animos homi-
nū esse diuinos. **his q̄** tū extorpare excessisset creditū in
religio p̄ttere optimo magis ēnā fuisse expeditissimū
Ad idē **scipionem** uidebat[ur] quidquid quasi y sagret per-
pauit ante morte dicit q̄ tū enā y hūis ēnā manūq̄
uident et alij p̄tneret in ḡeria **scipio** la mend uenit
f̄etridū differūt de re **scipio** tūis disputatōnis hūit
extōmū uere de immortalitate animorū que se inq̄ere
p̄uissit exaffirans audisse dicebat id si ita ē ut optimi
m̄i tūis animo in morte facillime euolet tamē et uisio-
ria uincit q̄ corporeis tūi censem q̄ nichil add eos faci-
atōre fuisse quā **scipioni**. **Quo tūa** merere hoc eū
euentu uocare ne p̄uideri magistrū amicitie sit. **Imant**
illanere ut id p̄terito sit animorū sed corpore
uicullū sensū maneat ut nichil bonū est in morte
sic recte nichil mali. **Sensū** enim amicitie q̄dē quasi
nato nō esset omnino. **Quē tū** esse natio ēnā nob
gaudēt q̄ enā hęc ciuitas dicit exultabit. **scipio**
obire ad illo quid ut sup̄ dixi actū optimū est mend
Incomodū q̄ hūerat equū ut priū introierā sic
priū exire deuita. **scipio** tū recordatōne n̄ amicitie
f̄it feuo ut b̄tē uixisse uideat quia ad **scipione** uix-
im quo tū uicini cōiuncta area de publica re ēnā et
depenata fuit. quo nō ēnā domū ēnā militia quib
et id p̄uquo enū dicit est amicitie uoluntati studio
sententia summa cōsensio. **scipio** uis tā me ista sapi-
encie qua nō sumūq̄ commemorauit femina delec-
tat falsa p̄fert m̄ quā q̄d amicitie m̄ memoria
sp̄ro sem p̄ternas fore. **scipio** q̄d m̄ichi magis est
cordi quod omnibꝫ seculis uix triant quatuor no-
minat p̄uicia amicitie. **Quo** p̄uicentē sperare
uideat. **scipio** et **scipio** amicitia nota posteritati
fore hūm. **scipio** tūc quid **scipio** ita uicē est. **scipio** quo am-
icitie mentionē fecit **scipio** sumūq̄ otiosū p̄uicentem
m̄ichi fecerit. **scipio** itē **scipio** si quid hūe admodū
solēs de p̄ter rebꝫ ad exte querūt. **scipio** de amicitia di-
sputat q̄d p̄uicentē quale est hūm. **scipio** q̄ p̄ceptū deō
scipio m̄ichi uerū erit gratū atq̄ uicē tū tēn
uigere tanaret famūq̄ ante uerūt. quā obire utiq̄
nem admodū gratū fecerit. **scipio** uero non
grauare p̄ m̄ichi ipe confidere. **scipio** enā p̄lara
rebet **scipio** hūc dixit famūq̄ otiosū. **scipio** quibꝫ
ego sidant que est facultas hūm. **scipio** doctor est
ista consuetudo atq̄ gretorū ut bis p̄uicentem

de quo disputent quamvis subito / **N**ugum opus est cogitare
 exerci tacite no ~~parum~~ / **A**udobrem que disputari
 de omnibus possit / ab his esse petat / qui ista pfitent
 ego vos hortari tm possu / ut curia reb9 omnibus
 inunctis ante ponat / **N**ihil est enim / in nature ap
 ta / ta quemens ad res secundas uel aduersas / **I**s hoc
 primum sentio / nisi in bonis auctus esse no poss
Nec id aduini refecto / ut illi qui hec subtilis disse
 runt fortasse uere / **S**ed ad communes utilitate parum /
Negatem quomq; esse diuina bonu / nisi sapientes
Sit ita sane / **S**ed ea sapientia interpretant / quod
 adhuc nemo mortalis est consecutus / **N**os autem
 que sunt si & si vitiaq; communia / no ea que fingunt aut
 optant spectare debemus / **N**unq; ego dico **I** fabrianu
 in auiu / **E**t cornu / quos sapientes meo iuro
 res iudicabit ad istoz normam fuisse sapientes
Auare sibi habeat sapientie nomine / **I**nuidiosi
Et obscuri concedit / ut uiri boni fuerint / **E**t id
 quid faceret / negabit id nisi sapienti posse concedi
Agimus igitur / primum ut auiu in uerba / **A**ui
 ita se gerunt / ita diuinit / ut corp pbet / **F**ides / **I**ntegri
 tas / **E**qualitas / **L**iberalitas / **S**icut sit in eis nulla cupi
 ditas / **L**ibido / **A**uidaria / **S**ites magna constantia / **I**stis
 fuerunt quos modo nominauimus / **I**stos uirorum bonos ut ha
 biti sunt / **S**ic etiam appellandos putemus / qui sequuntur
 equum hanc pnt natura optimam bene uiuendi
 duce / **S**ic enim michi perspicere uideo / ita natos esse
 nos / ut inter omnes hanc esset societas quedam / **M**ai
 ior aut / ut quisq; prime accedat / **I**taq; rures pon
 ores / quod peregrini / **P**rimus quod alieni / **I**n his
 enim amicitia / natura ipa peperit / **S**ed ea no satis
 habet firmitate / **N**amq; hoc pstat amicitia propin
 quitate / **Q**uod ex propinquitate benignolentia tolli pte
 amicitia no pot / **S**ublata enim benignolentia / amicitie
 nome tollit / **P**roprinquitas manet / **A**uam aut
Sis amicitie sit / **E**t hoc maxie intelligi pot / **Q**uod ex in
 finita societate generat / **Q**uam quod conuincit ipa
 natura / ita contracta res est / **A**dducta in angu
 sto / ut omnis caritas aut interdus / **I**nter ut pau
 cas iungeret / **E**st enim amicitia nihil aliud
 nisi diuina / **H**umanitasq; res no benignolentia
Et caritate consensus / **N**am quod hanc scio / **S**ed
 excepta sapientia / **Q**uod melis sit homib9 ad qd
 in mortalib9 datur / **D**iuinas alij ponunt / **B**ona alij

valitudo in alij potentia alij honores multi etiam
Voluptates / ~~Reluaru~~ hoc quid extremu / Illa aut superci-
ora caduca / ~~in~~ iuncta posita no ta in consilijs uis
qua in fortune temeritate / ~~Ami~~ aut spumitate sumu
bonu ponit / ~~per~~ care illi quid / ~~Et~~ her ipa dicta amicitia
gignat / ~~saas~~ cotinet / ~~hac~~ sine uirtute amicitia esse
ullo pacto pot / ~~Am~~ uirtutes ex consuetudine uirtute nec
sermonisq; nec in terptemur / ~~Nec~~ eud ea ut quida
docti fuer bonu magni frequentia meriam / ~~uico~~ seq bonos
eos qui habent innumeru paulos / ~~Cathones~~ / ~~Amos~~
lipiones / philos / ~~h~~ ijs communis uita contenta est / ~~tas~~
aut omittam / ~~qui~~ omnino iniqua ceperunt / ~~Talis~~
igitur in dicos amicitia / ~~tatas~~ oportunitates hab / ~~qua~~
tas nix que ducere / ~~primario~~ que pot esse uita uitalis
ut ait ~~in~~ me que no in uania in uita benigno uentia
conq; sit / ~~Quid~~ dulcia quid habere / ~~quo~~ ad ora au-
deas / ~~fit~~ loqui ut tead / ~~Quis~~ esset tantu fructu / ~~in~~ pro-
peris rebus / ~~si~~ haberes qui illis eque ac tunc pau-
deret / ~~Aduersas~~ uero ferre difficile esset / ~~si~~ ne dolo-
ras granigerid / ~~in~~ qua tu ferret / ~~de~~ nioq; ceteris rebus
expetit / ~~oportune~~ sit / ~~in~~ singule rebus ferre singulis /
diuine ut utax / ~~opes~~ ut colere / ~~honores~~ ut laudare
voluptates / ~~ut~~ gaudere / ~~ualitudo~~ ut dolore careas / ~~in~~
in ueribus frugas corpori / ~~Amicitia~~ res p in uitas
cotinet / ~~quid~~ uerter / ~~in~~ isto est / ~~in~~ nullo loco excluditur
iniqua in tepestina / ~~in~~ quid in uita est / ~~Itaq;~~ no
aqua in igne pluuib; lot / ~~ut~~ in / ~~qua~~ amicitia / ~~Nec~~
ergo in uita ~~de~~ uulgari / ~~aut~~ de mediocri / ~~que~~ in p d eud
delectat / ~~in~~ prodest / ~~Et~~ de uera ~~in~~ p heta loquor
qualis eor qui pauu nouignt / ~~Na~~ ~~in~~ fidas res
splendiores facit amicitia / ~~in~~ aduersas parit / ~~con-~~
municat / ~~leniores~~ / ~~in~~ q; p ueritas / ~~in~~ maxias
commoditates amicitia cotinet / ~~It~~ illa in uita pce-
stat omnib; qd' bona ppe p uerit in posteru / ~~in~~ debi-
litari animos / ~~aut~~ eadere patit / ~~in~~ eud etia in aui
qui in uita ~~in~~ exemplar a qd' in uita sui / ~~in~~ suo
circa ~~in~~ absentes ad fut / ~~in~~ egentes habudant
eud in uita ualeat / ~~Et~~ qd' difficiliu dicitu est mortui
Gimunt / ~~tantu~~ eos honos memoria / ~~in~~ prosequit / ~~in~~ auro
ex quo illoz bta motu uidet / ~~in~~ uita laudabilis
Ad ~~in~~ exenex / ~~in~~ exenid natura benigno uentia con-
in ueribus / ~~in~~ domo qd' uita / ~~in~~ uerbo stare poterit
in ~~in~~ agri quid cultu manebit / ~~in~~ si in uita intelligit
quata uis amicitie / ~~in~~ cordisq; sit / ~~in~~ ex diffensionib;
atq; discor dyo perrepi pot / ~~in~~ uita eud domo qd' stabili
que ta firma uirtus est / ~~in~~ que no odijs / ~~in~~ disadys

sensu amandi que cogitatione quatu illa res utilita-
 tid esset habitura. Ad quid quale sit etiam in be-
 stis quibusdam animadverti potest. Que esse natos ita
 amant ad quoddam tempus etiam ab eis amantur ita ut facile
 eam sensu appareat. Ad in hunc multum e evidens
 primum vera caritate que est in natos. Ad pariter
 huiusmodi nisi detestabili sedere non potest. Ad deinde
 plus sensu extitit amor. Ad si aliquid nati sunt in
 in moribus etiam natura congruam quod in eo quasi
 lumen aliud probat. Ad una virtus est spiritus videtur
 nihil est eius virtute amabilis. Ad nihil quod magis
 allucinat ad diligendum. Ad nunc ad pro virtute pro
 bitate etiam deos quos unquam vidimus quodam modo
 diligamus. Ad quis enim est qui fabricis et curis
 in caritate aliqua benivola memoria usque quos
 unquam videt. Ad quis autem est qui arguimus sub
 qui passim spurcum melius non odit. Ad in duobus du-
 ribus de imperio insularia est detestata. Ad pro
 bitate eius non minus alienos animos habemus
 alterum pro crudelitate semper. Ad odit cum
Ad si tanta vis est probat. Ad ut eam vel pro eis quos magis
 vidimus. Ad quod magis est in hoste etiam de ligamus
Ad quid mirum est si animi hominum moveatur ad eos quibus
 in usu coniuncti esse pro virtute etiam bonitas pro
 prodece videtur. Ad quod confirmat amor et
 in fine accepta et studio pro prodece et pro etudie
 adiuncta. Ad in rebus ad illa primum motu animi
Ad amor adhibet. Ad in mirabilis quodam excede-
 rit benignitatis magnitudo. Ad qua si qui putat
 ab inbenignitate pro insula. Ad ut sit pro que ad sequat quod
 quisque desideret. Ad in miles sane relinquunt. Ad
 minime generosus. Ad ut ita dicitur octu amicitie qua
 ex inopia atque indigna natam voluit. Ad si ita
 esset. Ad ut quisque minimum esse pro se arbitretur.
 ita ad amicitiam esset aptissimus. Ad longe ferus est
Ad et enim quisque plurimum pro confidit. Ad ut quisque
 maxima virtute et sapientia sit munus est
 ut nullo ageat. Ad suam ora in se ipso posita iudicat
 ita in minimis expectens. Ad coloribus maxime excel-
 lit. Ad quod enim affertur indignus. Ad in minime
 hercule. Ad ne quid illis. Ad ego ad imitationem quodam
 virtutis eius ille in istius opinionem fortasse nonnulla
 quod de meo moribus habebat. Ad in dicitur. Ad in
 benignitatis et proetudo. Ad quod quod utilitates in te
Ad et magne coferre sunt non sunt in ab eo spe

et summi balis ab altero
 p. 220

cause diligendi profecte. Item beneficia liberalesq; sunt
 no ut exigamus gratias necq; vno beneficio feneamus. **¶**
 natura propensissima ad liberalitatem. Sic amicitia
 no se excedit ad ducti. **¶** qd' omnis fructus eius in ipso
 amore suae expetenda putamus. **¶** Ab his qui peccandi
 ritu ad voluptate ora referunt. longe dissentim. **¶** nec
 misis. **¶** Nil vno alio. nil magnificat. ac diuino suscipere
 pra' qui suas omnes cogitationes abiecerunt. **¶** Ipse tam
 humiles. **¶** itaq; contempti. **¶** Quia obre hos quid ab hoc
 sermo' renoueamus. **¶** Idem in intelligamus natura gignit
 signum diligendi. **¶** sed benigno lenie raritate. **¶** ita sig
 ni figurone pbitatis. **¶** Quia qui appetuerit applicat
 se se. **¶** proptiq; ad mouet. **¶** ut. **¶** usu eius que dilige
 reperit seruant. **¶** sed moribus suisq; pares tamore
 ita. **¶** qualesq; pensioresq; ad bene merendum. **¶** qua ad
 repositum. **¶** itaq; hoc in eas sit honesta coextatio
¶ sic. **¶** utilitates examinaria maxie capiet. **¶** sed
 erit eius ortus a natura. **¶** quod ab imbecillitate grauior
 erit uerior. **¶** Nam si utilitas coglutinaret amicitias
 ead' commutata. **¶** dissolueret. **¶** sed quia natura muni
 no pt. **¶** idco nece amicitiae sempitne fut. **¶** ortu quoq;
 amicitiae uidet. **¶** nisi qd' adhet forte mult. **¶** tanquam
¶ tu vero perge o leli. **¶** hoc enim qui mior est natu. **¶** pro
 pure respondeo. **¶** Ecce tu quid quosbre audiamus
¶ leliq; **¶** Audite uero optimi uiri ea que sepiissime
 nit. **¶** in ead' **¶** sapientie de amicitia differebant.
¶ quiaq; ille quid diffinitiq; nichil esse dicebat. **¶** qua ai
 rina usq; ad extremu' diu. **¶** uite pmanere. **¶** Ma **¶** belut
 no id expediret incidere. **¶** sepe uelut dexe. **¶** p no id
 sentiretur. **¶** Mutari etia iam mores homi. **¶** sepe di
 cebat. **¶** alias aduersis reb; **¶** alias **¶** in grauescete
¶ itaq; ead' uerid' exemplis ex similitudine capiebat
 fuerat. **¶** etat. **¶** qd' summi pueror. **¶** amores sepe bona
 ad pretexta toga peponebant. **¶** tin aut ad adolescen
 tias pduxisset. **¶** dicunt. **¶** tin interd; **¶** co'tentione ut luxu
 rie condicione. **¶** ut comodi alicuius. **¶** qd' id adipiscibter. **¶** q;
 no posset. **¶** sed si qui in amicitia longis pucti es
 sent. **¶** in sepe labefactari. **¶** si honor' co'tentione incidis
 sent. **¶** praeste enim nulla maures. **¶** esse amicitias. **¶** q;
 in **¶** plerisq; penurie cupiditate. **¶** optimum quibusq;
 honor' certant. **¶** g **¶** g' **¶** ex quo in amicitias maxi
 mas sepe in. **¶** amicitissimos extitisse. **¶** magna ead'
¶ diuidia. **¶** pl **¶** er **¶** u **¶** q; **¶** iusta uasa. **¶** ad aliqd' abant
 qd' uertu no esset. **¶** postularet. **¶** ut aut libidinis minister
 aut adiutores essent. **¶** ad infuria. **¶** ad **¶** qui recusaret
¶ quis recte id faceret. **¶** sub **¶** tu **¶** amicitiae deserere.

arguerent ab his quibus obsequi nollet. Mos aut qui
quodius ab amico uideret postulare postulatione ipsa
p[ro]fiteria se amica causa esse facticos eorum querela
in ueterata. No[m]o fami[li]aritates extigui soleat
Et ena[m] odia gigni semp[er]na. Nec ita multa quasi
facta impendere amicitias. ut ora sub[ter]fuge[n]t non
mo[do] sapientie. Et ena[m] felicitat[em] diceret sibi uideri
Qua[m] obrem id primu[m] uideam[us] si placet. Quoties
omne[m] p[ro]m[iss]a p[ro]cedi debeat. Num s[ic] coriolan[us]
habuit amicos ferre cont[ra] p[ro]p[ri]as arma. Illi ad corio
lano debuerunt. Num de bellis a[n]i[m]i reg[is] uide[re] appe
tentes. Num quellu[m] debuerit inuare. Tiberiu[m]
quid[am] gratia re p[ro] uocante. Et tuberonem equalib[us]
q[ui] amicos derelictu[m] uidebam[us]. Et uisig[us] cum manu
h[ab]eret fami[li]e uel o. In ad me q[uo]d ad eum uenat[ur] p[ro]
uipilio co[n]sulib[us] in co[n]silio de p[ro]p[ri]a uenisset hanc
ut sibi ignoscere causas affereret q[uo]d t[ame]n ut gratia
ferisset ut q[uo]d q[uo]d ille uellet facie[n]d[u]m putaret. In ego
ena[m] me si te in capitolio ferre faces uellet. Ruf[us]
Inquit uoluisse id quid. Et si uoluisse p[ro]uissio[n]e
uideret q[uo]d uisaria d[omi]n[us] eras. hercule ita fecit sicut pl[ur]

+ viti

ena[m] qua[m] dixit. Non ena[m] paruit ille et gratia te
merita. Et p[ro]fuit. Nec se comite[m] illis furor. Et
dure p[ro]bit. Itaq[ue] h[ab]et amicitia questione noua
p[ro]terita. Ma[n]iam p[ro]fugit ad hostes se co[n]tulit. Penas
ter p[ro] graues iustasq[ue] p[ro]soluit. Nulla est igit[ur] excusa
tio p[ro]t[er] h[ab]et amicitia causa p[ro]terat. Na[m] ad co[n]siliat[ur]
amicitia uirtute[m] opp[ro]prio fuerit. difficile e[st] amiti
ria manere. si uirtute[m] defecerit. Ad si rem statu
em[us] uel co[n]cedere amicitia quid[am] uelint. uel impe
teare ab his quid[am] uelint. p[ro]fecta quid[am] sapientia
sum[us] q[ui] nichil habeat res. Et loquim[ur] de
his amicitia qui ad oculos s[un]t quos uide[m]us. aut
de quib[us] me[m]oria accepim[us] quos nouit uita comu
nis. Ex hoc numero nob[is] exempla sumenda s[un]t
ena[m] eorum quid[am] maxime qui ad sapientia[m] p[ro]p[ri]e
accedit. ordem[us] paulu[m], emiliu[m] lusino familia
re fuisse. sic ap[er]tib[us] accepim[us] bis ong co[n]sules
collegas p[ro]p[ri]e s[un]t. Iun[us] ad his ad uit se
tunc t[ame]n fuisse. M. Curiu[m]. et Cornelianu[m]
memorie p[ro]ditu[m] est. Igit[ur] me suspitari quid[am] possit
que[m] h[ab]et ab amico qui p[ro]p[ri]a co[n]tendisse h[ab]et cont[ra]
fide[m] con[tra] h[ab]et incadu[m] con rem q[uo]d esset. Na[m] quid
hoc in talib[us] incadu[m] con rem q[uo]d attinet diceret si co[n]tendiss[et]
impetru[m] no[n] fuisse tu illi scissim[us] bici fuerunt

Atque aut nefas sit / tale aliqd ead facere rogando et
 rogare. At uero tiberij gratia sequebat. Uerbo
Ab catho ead minime tu quid fecit ut id adremq
 et igit lex amicitie foueat. ut uox rogemus
 res turpes. nec sanamq rogati. Uerbo ead ex
 usatio est. etia minime accipienda. in ceteris
 peti. tu si quis con rem. p. se amicitia causa ferisse fa
 teat. At ead loco sanm et seuola locati sum. igit
 nos longe pspicere oporteat. futuros casu rer. p.
 defecit. iaz aliquanti despario curru. uloq co. in uento
 maiore. tiberij gratia regno occupare conato est
 uel regnauit. is quid paucos menses. Quid simile
 p. h. audierat aut uiderat. Aut etia id post morte
 fecit. amicitia p. iniqui. Ad m. p. na sua supior
 fecerunt. sine lacrimis no queo dicere. Na carbone
 quoq. que modo posuimus. pter recente pena tiberij
 gratia sustinuit. De et gratia aut tribumatuq. exper
 te no lubet augurari. Terpit deinde res q. pelnis
 ad p. uide ai. semel cepit. lobit. Quid in tabella
 id an quata facta sit. labes primo gabina lege
 bennio aut post casta. Uerbo id uideor. plm.
 a senatu disuncti. multitudinis arbitrio res maxi
 mas agi. plures ead distet. que admodu. hoc fiat
 qua que admodu. his resistat. Quoru. hoc q. sime
 prius nemo quib. tale conat. ppriandi. igit
 e bonis. si meuis. moi amicitias. ignari casu
 aliquo. in uiderit. ne existimet. se ita alligatos. ut
 ab amicit. in magna aliqua rem. peccat h. no di
 scedat. Impris aut. pena statuenda est. Nec uero
 minor. his qui. seruti. erunt alteri. qua his qui. ipsi
 fuerit. impietat. ouces. Quis clarior. igre. na
egem stole. Quis potentior. Qui ai. impator. bel
lo p. pro greciaz. liberauisset. seruitute. pter q. inui
 dia. inexilium. missq. esset ingrate. patre. in turcia
 no tulit. qua fecer debuit. fecit id. qd origini
 am. is an. aput. nos fecerat. coriolanq. his adhutor
 con. priaz. in uentq. est. Nemo itaq. utq. pbimorte
 colant. Quare talis. impboru. co serust. no no
 ex. usatione. amicitie. tegenda. no est. sz poia. q
 supplis. omi. indicanda. est. ut nequis. gressu
 putet. amicitia. belli prie. in fecerte. sequi. Ad qd
 ut. res ire cepit. hant. scio om aliqu futuro sit.
Nich aut no in uori ane est. qualis res p. post
morte mea futura sit. quid qualis hodie sit. Nec

igitur prima lex amicitiae sanctat. **I**nt ab amicis ho-
nesta petamus. **A**micorum causa honesta faciam. **N**e
expectemus quid ab amicis. **S**tudium semper assit. **I**nt
tatio ablit. **C**onsilium uerum dare gaudeamus libere.
Proximum in amicitia amicorum bene suaderi ualeat
auctoritas. **C**ausa etiam adhibeat ad mouendum non mo-
pexta. **S**erendiaz acriter si res postulabit etiam adhibete
pareat. **N**am quibusdam quos audio sapientes in hoc in
grecia placuisse opinor mirabilia queda. **S**ic michi
est quod illi non persequantur arguuntur pariti fugiendas esse
minimas amicitias necesse sit. **V**ni solliciti esse pro
pluribus. **S**atis super esse sibi suarum rerum. **R**erum alie
nis minimis implicari. **M**olestum esse comodissimum
esse. **Q**uia laxissimas habenas habere amicitias. **Q**uod
uel adducas tu uelis uel remittas. **C**aput enim esse
adbeate uiuendum seruitate. **Q**uia ferui non possunt
mori tamquam parituri uno pluribus. **A**lios aut
dicere aut multo inhumanius. **Q**ue longe breuit
paulo ante perierunt. **P**erfidia ad summetiam causa
non beneuolentiae. **N**eque caritatis amicitias esse
expetendas. **I**taque ut quisque minimum firmitatis
habetet minimum uerum. **I**ta amicitias maxime
appetere ex eo fieri. **I**nt mulierum magis amica-
riam perfidia querunt. **Q**uia uirum etiam inopes qua
opulenti. **E**tiam calamitosi. **Q**uia iniqui putant. **B**eati
et preclara sapientia. **S**olem enim emundo tollere
videt. **H**uius qui amicitias euita tollit. **Q**uia nichil
aduersus in mortalibus melius habet. **N**ichil ionidiz
Que est enim ista seruitas. **S**perne quid blanda. **S**ed
re ipsa multo locis repudianda. **N**eque est res tantum
ulla honesta re atroz. **U**e ne solliciti sis aut non su-
scipere aut suscepta deponere. **S**ed si uira fugimur
iuris fugienda est. **Q**ue necesse est ad aliqua tua
res sibi contrarias apperire. **A**tque odere ut boitibus
malicia. **T**emperantia libidinis. **I**gnauia forti-
tudo. **I**taque uideat res in iustis iustos maxime
doleat. **I**n bellis et fortibus. **F**lagitiosis modestos. **E**t ego
hoc prodest animi bene constituti etiam letari bo-
nis rebus. **E**tiam dolere contrariis. **Q**uia obre si cadit
in sapiente animi dolo. **Q**ui profecto cadit in si-
cereis animo exstrepata humanitate arbitra-
ri. **Q**ue causa est aut amicitias funditis tollamus
euita. **N**e aliquas propter eam suscipiamus molestias.

Quid en
inter est

Quid em inter est / motu animi sublato / no dico in
 ter pendere et horere / sed inter horere et tremere / aut saxum
 aut quodvis generis eiusdem / Neque em sunt isti audiendi / qui
 uirtute diuina etiam quasi ferrea quada esse uolunt / que
 quidem est ad multis in rebus / tu in amicitia tenera atque
 tractabilis / ut etiam bonis animi quasi diffident etiam
 incommodis contrahant / Quia obre angore iste qui pauco
 sepe capiendus e / No tm ualet / ut tollat euita amicitia
 no plus quam ut uirtutes / quia no nullas curas et mole
 stias afferunt / repudient / In aut contrahat amicitia ut sup
 dixi / si qua significatio uirtutis eluceat / ad qua se ptis
 animi applicet / etiam ad amicitiam / id cu contingit amor
 exoriatur necesse est / Quid em ta absurdum / quod delectari
 multo magis rebus ut honore / ut gloria / ut edificio / ut vesti
 tu cultus corporis / amio aut uirtute potius eo qui ut amare
 ut ut ita dicat / redamare possit / no ad modum delectari
 Nichil em est remuneratioe beniuolentiae / nichil uirtuti
 tudie studio / officio / q / iocundis / Ad si ena ia illud addimus
 qd recte addi potest / nichil esse qd ad se re ulla ta illuciat
 etiam ta trahat / quia ad amicitiam ptinendo / conceda pro
 fecto uerum esse / ut boni bonos diligat / ad se trahat que sibi
 quasi ppinquitate conuictos etiam natura / Nichil est
 em appetentia / suum sui / nec capere quod natura
 Quia obre hoc sanum etiam steuola constat / ut optimos bonos
 ut bonos qsi necessaria beniuolentia / qui est fons omni
 tate a natura constituta / sed ead bonitas etiam ia ad mul
 titudinem ptinet / No em est in humana uirtute / nec in
 uirtute / nec in supbia / que etiam ia p totos uirtutes tuen
 e / isq optime consulere soleat / Ad no faceret perfectum / si
 acuritate uulgi abhorretet / utp etiam ia uirtuti quidem
 uident / qui utilitates causa figit amicitias / amabilissi
 mi nodid amicitiae tollere / No em ta utilitas pariter
 parum / qua aut amor ipse delectat / Quis illud sit
 qd ab amico perfectum / ut amicitiae ppter indigentiam colat
~~ut huius qui opibus / iocundis / si cu studio est perfectum / tam huius~~
 abest / ut amicitiae ppter indigentiam colat / ut huius qui opibus
 etiam copios maxime q uirtute / lingua plurimum est
 p se / immealtece indigent / liberalissimi sint / etiam
 beneficentissimi / etiam hanc scio in re opa sit quid mi
 casu iniqua omnino deesse auit / ubi omnia studia mea
 dignisset / si iniqua co silio iniqua opera uia n' domi
 nec uirtute sapio equisset / Non igit utilitate amicitia

In utilitas amicitia consecuta est. Non ergo homines
delictis disfluentes erunt audiendi. **S**iquidam de amicitia
quia nec usu nec ratione sunt cognitae disputant. **N**am
quis est pro deorum fide atque hominum qui velit ut neque dili-
gat quequam nec vix ab ullo diligat. **C**eterum fluere omnibus
corpibus atque in omnem rem abundantia vivere. **H**ec est enim
tyrannorum vita. **I**niqua nulla fides. **N**ulla fa-
ritas. **N**ulla stabilis benivolentiae potest esse fiducia. **O**mnia
semper suspecta atque sollicita. **N**ulla amicitiae loca. **A**lius
enim aut cum diligat. **Q**uem metuat. **A**ut cum a quo se metui
putet. **C**oncolit tamen simulacra ne diduxerat ad tempus.
Et si forte ut sit plerumque ceciderit. **T**um intelligit quod
fuerit inopes amicorum. **S**ed **T**arquinius dixisse ferunt
exultare. **T**um se intellexisse quos fidos amicos habuisse. **Q**ui
in fidos. **C**um iam neutri gratias referre possent. **A**liud quid
inimice illa superbia et in portunitate. **S**i quecumque animi hinc
potuit. **A**tque ut **S**ui que dixi mores veros amicos parare
non potuerunt. **S**ic multorum opes potentiam excludunt
amicitias fideles. **N**on enim plus vix fortuna cetera est. **S**ed eos
et iam plerumque efficit ceteros. **Q**uobis complexa est. **I**taque efferunt
vere fastidio et contumacia. **N**ec quidem in sapiente for-
tunato intollerabilis fieri potest. **A**tque hoc quidem videri
sunt eos qui antea commodis fuerat moribus. **I**mpio
potestate. **S**peret rebus immittari. **S**perem ab his veteres a-
micitias indulgeri nominibus. **S**ed aut stultitia quod non pluri-
mum corporis facultatibus opibus possit. **C**etera parare que
parat pecunia. **Q**uos famulos. **C**oneste egregia. **U**asque
ciosa amicos non parare. **O**ptima et pulcherrima super
pellectile iute. **E**t ita dicit. **E**t enim cetera non paratur
tui parat. **N**escit. **N**ec cuius causa laborat. **A**tque enim est
istare. **Q**uidque qui iurat iuribus amicitiarum. **S**ua cuiusque per-
manet stabilis et certa possessio. **E**t et iam si illa permane-
ant. **Q**ue sunt quasi dona fortunae. **T**um iura inculta et defecta
ab amicitia non possit esse iocunda. **S**ed hec hactenus constitu-
endi aut sunt qui sunt in amicitia fines. **E**t quasi ceterum
delegendi de quibus tres iudeo sententias ferri. **Q**uam
nulla pro. **B**ona ut eorum modo erga amicos affecti sunt. **Q**uo
erga nos metipsum. **A**ltera ut modo in amicos benivolentia
illorum erga nos benivolentiae parit equalitatem respo-
deat. **T**ertia ut quati quisque secundum faciat. **T**anti fiat ab
amicis. **H**anc tunc sententiam nulli prosequi assentior.
Nec enim illa prima vera est. **I**ut que admodum in se quisque
sit. **S**ic in amicitia sit amicitia. **A**liud multa enim que

105

nostri causa iniqua facere / facimus causa amicitia
 prae ab indigno / supplicare / tu acerbiq; in uchi i aliquo
 in sectariis uehementis / que in rebus reb; no satis ho-
 neste / in amicitia / sunt honestissime / multasq; res sunt
 in quibus de suis comodis uiri boni multa detrahunt / detra-
 hantq; patiunt / ut hys amicitia potius q; ipd fruatur / Altera
 sententia est que diffinit amicitia paribus officiis aequo
 iuribus / hoc quid e miris exigue / etiam exilit ad al-
 culos uocare amicitia / ut par sit ratio acceptorum et
 datorum / Inuitioe miris et affluentiore uidet esse ami-
 citia uera / nec obseruare sicut / ne plus reddat quod
 accepit / neq; eund uerendum est / nequid excedat
 aut nequid interea defluat / aut ne plus equo quod
 in amicitia cogitat / Tertio uero ille finis deterrimq;
 ut quati quisq; se faciat / tati fiat ab amicitia / sepe enim
 in quibusdam aut omnino abiectior est / aut spes ampli-
 ficade fortune fractior / Non e igit amicitia tale esse mentis
 qualis ille in se est / s; potius emulit et effere / ut ari-
 iacetes animus exaltet / Induratq; spes cogitacoeq;
 melioret / Aliq; igit finis uere amicitie constituendq;
 est / si prius qd maxie reprehendere solito sit / **Scipio** edi-
 xero / Negabat illa uoce inimiciorum amicitia po-
 tuisse reperiri / quod eis qui dixisset ita amare oportere
 ut si a liquido esset os uerq; / Nec uero se adduci posse
 ut que ad modum putaret ab amante esse dicta crede-
 ret / qui sapiens habitus esset / vng esse pte impuri cuiusdam
 aut ambrosii / aut omnia ad sua potentia reuerant
 esse sententia / Quis na enim mo quisq; amicitia esse po-
 terit ei / cui se putabat inimicum esse posse / Quin
 etiam id necesse erit cupere et optare / ut quod se passie
 percerit aut / quo plures oet sibi tamq; causas adrepre-
 hendendi / Quisq; aut recte facit / comodisq; amicitia
 necesse erit angustolare inuidere / Quare hoc quid
 pceptu / cuiusq; est ad tollenda amicitia ualeat / Illud
 potius precipiend; fuit / ut ead diligenciaz adhiberemq;
 in amicitia copaxim; / ut nequado amare inripe-
 remq; eund / que aliquando odisse possimq; / Quin etiam iam
 si inimq; felices in diligendo fuisse inq; ferend; id potius
Scipio quod in inimicitia / temp; cogitand; putabit
 hys igit finibus utend; arbitrare / ut ead emendati mo-
 res amicitia sint / et sit int eos om; re; et illorum co-
 luitati / sine ulla exceptione committat / ut etiam iam
 si qua fortuna acciderit / ut inimq; iuste amicitia uolu-

tates ad sumande sunt / In quibus eorum aut decapite agat
vult fama declinandi deuia est nō ne summi turpido
sequat / Est em̄ q̄tens amicitie dari venia / Nec uero
negligenda est fama nec mediocre reū ad uel gece
tas existimare oportet benignitatem riuū / quā blan
ditas et assentatio colligere turpe est / Vt et quod scit
facitas / m̄ime repudianda est / **S**i sepe recedo ad **C**apit
uē / cuius omnis sermo erat de amicitia / queerebat qd
omnino in rebus hōies diligentiores essent rapras et
oues / quot quisq̄ haberet diuere posset auas / quot ha
beret nō posset diuere etiā in illis quibz parandis
adhibere cura / In amicitia diligendis negligentes esse
nec habere quasi signa quedā et notas quibz eos qui
ad amicitiaz essent idonei iudicaret / **S**unt igit̄ firmi
et stabiles et constantes eligendi / cuius generis magna
penuria est / et iudicare difficile est sane nisi experti
experiant / aut est in ipsa amicitia / Ita amicitia p̄uereit
iudiciū / tollitq̄ experiantis p̄tate / Est igit̄ prudentis
sustinere ut cursu / sic impetu beniuolentie q̄ utamur
quasi equis tempat / sic amicitia aliqua parte pe
riulitat / moribz amicitiorū / Quida sepe in parua pec
cunia p̄spiciunt / quā leues sunt / Quida aut̄ quos p̄ua
mouere nō potuit / cogno scunt in magna / **S**im uero
erant alij experti / qui pecuniā p̄fecte amicitie soc
o idū existimat / ubi eos inueniunt qui honores
magistratus / imperia / p̄tates / opes / amicitie nō ante
ponat / **V**t nō altera parte p̄posita hec sunt / ex altera
parte nō amicitia / nō multo illa malit / Inbecilla em̄
est natura ad cōtempnenda potētia / quā etiā id sine
glecta amicitia cōseruiti sint / obscuratū uel arbitrat
quia nō sine magna causa sit neglecta amicitia /
Itaque uere amicitie difficillime reperiunt / In quibus qui
in honoribz et r̄ p̄ uesant / **V**bi em̄ istū inueniunt
qui honore amicitia anteponat / **S**unt hęc ut omnia
quā graues / quā difficiles / p̄lexisq̄ uident calamitatū
sonetates / ad quas nō est facile inuentū / qui descendat
Qua q̄ em̄ uite amicitia recte in re mēta reuertit tunc
hęc duo lenitat̄ et infirmitat̄ p̄lexisq̄ cōuincunt / aut
si in bonis rebus cōtempnit / aut in malis deseruit / **A**ui
igit̄ cōtraq̄ in re graue cōstate / stabile / se in amicitia
p̄stiterit / **A**ui et maxime eorum genere hōm̄ iudicare
debet / p̄ria pene diuis / firmamētū aut̄ stabilitatē con

stancie q̄ est eiꝯ quā in amicitia queris fides Nichil
 em̄ stabile est qđ in fidu est / Simplice p̄terea et comu-
 ne et q̄ in tēte idē qui rebꝯ hīsde mouent eligi par
 est / q̄ oīa p̄tinet ad fidelitate / Neq̄ em̄ fidu p̄t esse
 multiplex et tortuosid ingemid / Neq̄ uero qui nō
 eisde rebꝯ mouet / naturaq̄ cōsentit / aut fidu aut sta-
 bilis p̄t esse / Ad dēdū eodē est / ut ne criminibꝯ aut
 iferendꝯ cōlectet / aut credat oblat / q̄ p̄tinet omnia
 adea quā iā dū dū tracto cōstāriāz / Ita sit uerid illud
 qđ miris dixi / amicitiaz nisi int̄ bonos esse nō posse
 Est em̄ bonū uiri / quē eūde sapiētez dicere lūz / Ac
 dū tenere in amicitia / primum neqđ fictū sit / ne
 ue simulatū / Specte em̄ odisse maḡ in gemid
 est / quā fronte occultare sentētiāz / Deinde nō solū
 ab aliquo allatas criminaciones repellere / s; ne
 ipm̄ quid suspitōsi esse semp̄ aliquid existimare
 ab amico esse uolūtū / Credat huc suauitas quedā
 oportz sermōnū atq̄ morū / hant q̄ quā mediocri
 cōdimēdū amicitie / Crisina aut et in om̄ce seue-
 ritas habet illa quid grauitate / s; amicitia remis-
 sior esse debet / et liberior et dulcior / et ad om̄z cō-
 mitate facilitatēq̄ p̄cliuor / Existit aut̄ hoc loco
 quedā questio subdicialis / Nūquādo amica noui digni
 amicitia ueteribꝯ sint ante pōnēdi / ut equis ve-
 tūlibꝯ teneros ante pōnere solemꝯ / Indigna hoīe
 uerid suauitas / ueterema queq̄ ut ea uina q̄ uetu-
 state ferūt esse debet suauissima / uerūq̄ illud ē qđ dicit̄
 Multos modios salis p̄t edēdos esse / ut amicitie mūz
 expletū sit / Nouitates aut̄ si p̄p̄o afferit / ut tāq̄ in her-
 bis nō fallacibꝯ fructꝯ apparet / nō sit ille quid repu-
 diandū / uetustas tū loco suo cōseruāda / Maxima em̄
 est m̄ uetustatē et cōfictudimibꝯ / quin in ip̄o equo cuiq̄
 nō feci mētiōez / si nulla res impediāt / Nemo est qui
 nō eo quo cōsueuit libentꝯ utat / q̄ in tractato et nouo
 Neq̄ uero in hoc qđ est animal / s; in hīs etiā idā q̄
 sit in amāta cōsuetudo ualeat / quin in loc̄ ip̄is delec-
 tem̄ motuosibꝯ / ut in plūestribꝯ / In quibꝯ dūcis con-
 morati sumꝯ / s; maximū est in amicitia / supiore
 parte esse in ferio ri / Sepe em̄ excellēcie quedā sit q̄lib
 erat scipionis / ut ita dicit̄ inuid grege / Nūq̄ se ille
philo / uiliq̄ / utilis / Nūq̄ miris amposuit nūq̄ ifeci

160

orib ordinib / Quinto vero maximo fca egregio
vnuo omnis sibi nequaquam parē / qd is ante erat enā
ate tāq supiore colebat / nob q omē p se posse esse
ampliores uolebat / **Ad** faciendū uirtutū q est oib
ut si qua pstantia uirtutū ingenij fortune cōpanti
sint / impnat ea suis / cōmūcentq tū proximū / ut si
parentib nati sunt humilib / si p iniquos habeat in
belliores / fortuna ut amō corp augeat opes / emsq
honori / sint / enā dignitati / ut infabulis quā aliqua
diu ppter ignoracionē stixp et generā famulatu
fuerit / tū cogniti sūt enā aut deorū aut regū filij
inuenti / uetmet tam caritate in pastores / qd p atres
multos annos esse dixerūt / **Ad** est multo pfecto
magis in uerū parib q reterisq faciendū / fructuendū
ingenij uirtutū / omnib pstantie tū maxime / cupi
tū in pimum quēq confectū / **Ut** igit in qui sūt in
amicitiē cōiunctio / nisi necesse sit / studie supiores / **Ex**
quare se tū inferiorib / debet / sic inferiores nō do
lere se a sub / aut ingenio / aut fortuna / aut dignitate
superari / **Quorū** pleriq aut querūt semp aliqd
aut et id exprat / **Et** qz magis si habere se putat /
Ad officiose et amice / et tū labore aliquo suo factū
dicere queat / **Odiosi** sane genū / hōm officia expro
brant / que meminisse debet / in que collata sūt / nō
cōmemorare qui contulit / **Quā** obre ut in qui su
periores sūt / pmittere se debet in amicitia / sic quoda
mō inferiores extollete / **Sūt** enā iā qui molestas
amicitias faciūt / tū ipse cōtempnū putat / qd nō
fere cōtigit / nisi oib quicquid iā cōtempnendos ar
ditat / **Qui** hac opinione nō modo uerb / **sed** enā
iā opere lenādi sūt / **Amid** aut cuiqz tribuendū
primū / quātū ipse efficere possit / **Remde** enā iā / quātū
ille que diligat atq adiuues sustinere / **Nō** enā tū
possis / quātū excellas omē tuos ad honores amplis
simos pducere / ut **Sapio** / **p** rutiliu potuit cōpulen
efficere fecim ei / **l** nō potuit / **Ad** si enā iā possis
qd ius deferre ad alterū uidentū est / **tamē** qd ille pos
sit sustinere / **Primum** amicitie corroborat / **con**
firmat / **et** enā ingenij et etatib / indicat / **sūt**
nec si qui mente etate uenādi aut pile studio si fue
rit eos habere necesse / **facios** quosq tū eod studio pre
ditos dilexerūt / **Uto** enā nō imitices et pedagogi

pure uetustat plurimum beniuolentiae postulabit
 qui negligendi non sunt. § alio quodam modo aliter
 amicitiae stabiles permanere non possunt. disparitas enim
mores / disparia studia serunt. eorum quoque disparitas
dissonat amicitias. Nec ob aliam causam ulla boni
inimicitia / inimicitia bonis esse non possunt. nisi quod
 tanta est inter eos / quanta maxima potest esse morum / studia
etiam distantia. Recte enim iam propietate in amicitia / ne
intemperata beniuolentia / quod pro sepe fit / impediat utili
tates amicitiae. Nec enim ut ad fabulas redeam / troiaz
neoptolemus capere potuisset. § huc / comede apud quem
 erat educatus multum lacrimis iter suum impedi
 ente audire uoluit. § et sepe / incidunt / magnae res
ut discedendum ab amicis / sunt / quas qui impedire uult
ea quod desiderium non facile ferat / his etiam inimicus est et
mollis natura / et ob eam ipsarum causarum in amicitia pacis
iustus. Atque in omni re considerandum est etiam quod postules
 ab amicis / et quod patere a te impetrari. § et etiam / id quod
calamitas / amicis / diuinitatem / non unquam necessaria
ita enim a sapientibus familiaritatibus ad uulgares amiti
as / ordo / transibit. § et / propterea / sepe / in / amicis / trans
impos / amicos / in / alienos / quorum / trans / ad / amicos / reducent
in / fama. Tales igitur amicitiae sunt remissae uel eluen
 de / et ut / causae / dicere / audiri / difficili / magis / quam
difficili / in / quibus / ad / modum / intolerabilis / iniu
ria / ex / seruit / ut / neque / recte / neque / honestum / sit / neque / fieri
possit / ut / non / statim / alienato / disiunctioque / facienda / sit
§ in / aut / aut / more / aut / studiorum / commutato / quodam
ut fieri / solet / facta / erit / aut / in / rei / pro / partibus / diffensio
intere / serit / loquor / enim / id / ut / paucis / ante / dixi / non
desapientius / de / communi / amicis / cauendum / erit / ne
non / plura / de / postea / amicis / § etiam / iam / inimicitiae / suscepte
uideant. § nichil / enim / est / inimicitia / quod / ad / esse / bellum / gerere
in / quo / familiariter / uixerit. § Ab / amicis / quanti / pro
por / meo / no / no / se / remouerat / ut / sunt / § scipio / propter
diffensiones / aut / quod / erat / in / re / pro / alienata / est / acolyza
meo / metello. § ut / enim / egit / grauis / auctoritate / et / offen
sione / animi / non / acerba. § quod / ob / re / pro / mi / danda / est
opera / ne / qua / amicorum / discordia / fiant. § in / tale / aliquid
eveniret / ut / extincte / ponit / amicis / quod / oppre / se
esse / uideant / § faciendum / uero / ne / etiam / iam / inimicitias
in / graves / conuertat / § amicis / ex / quibus / iniuria / male

dicta contumelie gurgunt. Et tunc si tollerabiles
erunt. Ferre de se. Et hic bonos ueteri amicitie tribu-
endos. ut is in culpa sit qui faciat. Non is qui patiat
iniuriam. Minimo uiciorum omni horum atque ita modo. p
vna cautio est. atque una prouiso. ut ne minus cito di-
ligere incipiat. Ne uerum dignos. Dignum autem sit. aucta
quibus iniuris in est causa. tunc diligat. Hanc genq
Et quid omnia perclara uera. Nec quid quod difficilia. quod
reperire. quod sit ex omni parte in genere. pro perfectu. s;
plerique neque in rebus. humanis. quidque bonum norunt. s;
quod fructuosum sit. Et tunc eos. tunc perclara eos potissimum
eligunt. Ex quibus sperant se maximum fructum capturos.
Ita pulcherrima illa. et maxime naturali caret aucta
ipse et pro se expedita. Nec ipse sibi exemplo sit. Nec
ius est aucta. qualis et quanta sit. Ipse enim se quisque
diligat. Non ut aliqua a se ipso mercedem exigat. tunc itat
sue. s; quod pro se quisque sibi caro est. Ad nisi id aucta
tufferatur. Neque amicos unquam reperiet. Et enim
is qui est tunc alter id. Ad si hoc apparet. Inest s;
uoluntatis. nautibus. hircibus. riuibus. feris. primum
ut se diligat. Deinde pariter ad omni amicitiam nascit
deinde ut requirat. atque appetat ad quos se applicent
eius. s; gnis amicitiam. idque facit. in desiderio et in quod
similitudine amoris humani. Quare id magis in hominibus
fit naturaliter. se ipse diligat. Et alterum adquirat
tunc amicitiam. ita in suo misceat. ut efficiat pene unum
ex duobus. s; plerique prouident. ne dicitur impudentes. tales
autem hinc nolunt. quales ipse esse non possunt. quod iam non tra-
bunt. amicitiam. Nec ab his considerat. proax est aut primum
uicium esse bonum. s; alterum simile sui querere. In talibus
ea quod iam dudum tractant. stabilitas amicitie consistit.
Et sic homines benignolentia comitibus. primum cupidita-
tibus. hinc quibus ceteri seruiunt. imperabunt. Deinde
equitate iustitiamque gaudebunt. primumque alter ab altero sus-
cipiet. Neque quibus. unum nisi rectum et honestum. alter
ab altero postulabit. Neque plura colet. in se ac dili-
get. s; et id uerebunt. Ita maximum ornamentum am-
icitie tollit. qui ex ea tollit uerecundiam. Itaque in his per-
uiciosus est error. qui existimat libidinum perclara. om-
nium patere in amicitia licentiam. Virtutis amicitia
ad utrumque a natura data est. Non uiciorum. tunc quod
solitaria non posset uiciorum ad ea que summa sit prouident

coninneta et consonata ad altera pueniret. **Quae** si quos
 ut societas aut est aut fuit | aut futura e | eorum est ha
 bendz ad summam nature bonum optimuz beatissimuz com
 itato. **Hec** est societas in qua omnia in suis que putat
 hoies expetenda | honestas | gloria | tranquillitas amicitiaz
 iocunditas | ut et in hoc assint btauita sit | et sine his
 esse no possit. **Ad** cu optimuz maximuzqz sit | si id vo
 lumuz adipisci | uirtuti opa danda e | sine qua nec
 amicitia | necqz ulla re expetenda consequi possit | ea
 uero neglecta | qui se amicos huc arbitrat | tu se de
 niqz exasse sentit | tu eos grauis aliqz casz cogit
 experiri. **Quo** circa dicendz est sepius. **Ad** iudicauerit
 diligere oportet | no ad dilexerit iudicare. **Et** cum
 multz uicibz negligenz plectim tu maxie iudicab
 et diligendz et colendz. **Pre**posterz omz utimur
 co plio | et acia agimuz qd uetari | uetere puerbis
Na implicati ultro et citro | ul usu diutino | ul ora
 id officioz repete in medio cursu amicitias exortas
 aliqua offensioe discipimus. **Quo** etia id magis
 uitupanda e | uci maxie necessarie tanta curia | ma
 e omz amicitia i rebz humanis | de cuiqz utilitate omz
 uno ore coferunt | quazqz a multz uicibz ipa qd exim
 etia quida uendicaco atqz ofentaco esse dicit. **Multa**
 diuicias despicunt | quos pro cotetoz terminis uicibz cultozqz
 delectat | ho uobes uero quoz cupiditate quida in
 flamat | qua multi ita gtepmunt | ut nichil iam
 nichil esse leuis existimet. **Itaqz** cetera q quibzda ad
 mirabilia uidet | p multi sunt qui p nichilo putat | de
 amicitia omz ad idm id sentiant | et hi qui ad com
 p se cotulerunt | et hi qui uerz cognicoe doctriaqz de
 lectat | et hi qui suu negotia qz gerunt otiosi | postremo
 hi qui se totos tradiderunt uoluptatibz | sine amicitia
 uita esse nulla sentiant | si mo uelint aliqua ex parte
 liberalit inuice | serpit omz uesio quomo p omz uital
 uicinis | nec ulla etat | degent uoz patit esse ex parte
 sui. **Quin** etia id si quis uisitate ea e et in manitate
 nature cooressit | ut hoim fugiat atqz oderit | qualem
 fuisse athenis timone uesio que accipit | id id pati
 no possit | ut no adquirit aliquem | huius que euomat
 necqz auerbitat | sic atqz hoc maxie iudicaret | si quid
 tale possit contingere | ut aliqz nos deqz ex huc q omz

frequentia tolleret et in solitudine usque collocaret atque
ibi suppeditas omnium rerum quas natura desiderat abin-
dantia et copia hominibus omnino aspiciendi potestate expe-
ret quod esset ferreus qui eadem ferro possit atque
non auferret ferretum uoluptati omnium solitudo. Verum ergo
illud est quod a terentiano archita ut opinor dicit soluti-
morum senes commemorare audiri ab alijs semibus audiri
si quis in celum ascendisset et naturam mundi et pulchritu-
dinem / sed deum prospexisset in suam illam admiratores ei
fore que uocum diffia fuit si pro aliquo cui uarraret tra-
buisset. Sic natura nichil inuitat sed a taxid semper ad
aliquid tamquam ad mirum aliquid admittit quod in mirisimo quod
pulcherrimum est. Sed cum tot signis eadem natura declaret quod
uelit adquirat desideret tamen obscure scimus quomodo
nec ea que ab ea mouentur audimus. Est enim uarietas
multiplex usus aiaium in rebus cause suspensionis offen-
sionis dantur / quas ad euitare tamen eluere tamen ferre
sapienter est. Una illa publicanda est offensio ut et utili-
tas in amicitia et fides retineat. Quia et moneri sit
sepe aia et oburgari et nec accipienda amicitia be-
minole fuit. Sed nescio quomodo uerum est quod mandra fami-
liaris meos dicit obsequium amicos ueritas odium parit. No-
lesta ueritas quibus exera nascitur odium quod e ueneranda ai-
tate. Sed obsequium multo molestius quod potest indulgent
populo amicitia fieri sinit. Maxima autem culpa in
eo qui etiam ueritate apponet et in fraude obsequio
impellit. Quia igitur hac uice habenda ratio et diligenti
est. Primum ut in ueritate accubitate ueritate ob in-
gato contumelia careat. In obsequio autem quomodo terentiano
uerebo libent ut in comitas assit assentatio in ueritate
admirare paulum moueat. In ueritate non amicos sed ne libere
quid digna est. Aliter enim ad ueritate aliter in amico
uinit. In ueritate autem clausa ueritate sicut ab amico
uere audire nequeat. huius ratio desperanda est. Scitum
est enim illud cathonis multa melius de quibusdam acerbis
inimicos meos quod eos amicos qui dulces uideant.
Quos uerum sepe dicitur hoc uideat. Atque illud absurdum quod
hij qui monent eam molesta quod debet capere non capunt
sed capunt qua debet uacare. In ueritate enim non se amicitia
oburgari moleste ferunt. Quis comit oportebat delicto
dolere correptione gaudere. Ut igitur et monere et moneri

proprium est vere amicitiae / et alterum libere facere nā sperare
 alterum patientē accipere / nō repugnant / sic habendū
 est in illa in amicitia peste maiore esse / q̄ adulatores
 blanditias assentatores / Quamvis enim multi nominibus
 e hoc uicium notandū / leuud hominū utiq; fallaciu aduo
 luptate loquendū / omnia nichil aduexitate / In autē
 om̄i ceru simulaco uiciosa est / tollit enim iudiciū
 ueri / idq; adulterat tū amicitiae repugnat maxie
 uolet om̄i ueritate / sine q̄ nome amicitiae ualere
 nō potē / Ita tū amicitiae uis sit / in eo sit uis q̄ si amiq;
 fiat ex pluribus / q̄ si fieri poterit sine inuicis quidq; uis
 amiq; exit idēq; somp / Ita uariis commutabilis mul
tiplez / Ad em̄ p̄ esse tā flexibile quā deum / q̄ amiq;
 ei q̄ ad alterū nō inō sensu ac uoluntate / Ita et iam
multū atq; uicium conuertit / Negat quis nego / ait / aucto
 postremo imperium egomet michi oia assentat / ut
 ait id exceperis / Ita ille in quatuor p̄pua qd amicitia
genū adhibere omnis est ueritatē / Multi autē qua
 rōm p̄let / tū sint loco fortuna fama sup̄iores h̄m̄
 est assentatio molesta / ad aduinitatē accessit aucto
 ritate / Ita tū aut blandū amiq; auerit et int
nostrā tā p̄ adhibita dilytū / q̄ omnia fucata et simu
lata auerit atq; sine / Ita uis que ex imp̄itissimis
costat tū iudicare p̄let qd int̄it inter populare
idē assentatore / et leuē tūe / et int̄ rōstare et seuerū
et graue / Quibus blanditijs e papirū nup̄ infuebat
 in aures conuocis eū ferret lege detribuim̄ / Ita resti
ciendū / dissualim̄ nos / Ita nichil de me de sup̄ione dūta
liberūq; Quata illiq; dī in mortalib; hūit grauitas
Aūta in uocē maiestas / ut facile dūcē p̄ti / h̄ nō comite
dicere / Ita affuit et ē in maib; oro / Itaq; lex p̄laris
 suffragiis p̄ti repudiata est / atq; ut ad me uedē me
 uisit / Ita maxie fce sup̄ionis et inuicis consilibus
q̄ p̄laris / lex de sacerdotib; / Liciniū geass̄ uidebat / Co
 aptaco em̄ collegiorū ad p̄ti b̄n̄ficiū tūsserebat / atq;
 id p̄m̄ q̄ istituit / in foro uerū agere tū p̄to / Ita in
illis uendibile oracoē religio deo in mortalū nob̄
defendentib; facile inuebat / atq; id actū ē / p̄ h̄ p̄e
 me quinquēno anteq; consul p̄ factū / Ita re magis quā
 sumā auctoritate causa illa de fensa est / Ita p̄ scana
idē m̄tione p̄ q̄ reb; fiet et aduibrat / loq; p̄ lūm̄
est tā uerū ualeat / p̄ mo id patefactū / et in lustratū est

quod in amicitia fieri oportet / que tota ueritate pendit
iniqua nisi ut de apertis peccatis uideat tunc ostendat
in fide / in exploratis habeat / ne se iniquas amare
quid aut amari / quid que uere fiat ignoret / Quia quia ista
assentatio punita sit / nocere tunc uerum potest / nisi ei qui
eum recipit / atque ea delectat / Itaque ut is assentatoribus
patefaciat aueris suas maxime / qui ipse sibi assente et se
maxime ipse delectet / Nummo est amas sui uirtus / Optime
eum se ipse nouit / Quia amabilis sit intelligit / Ego autem non
de uirtute nunc loquor / sed de uirtute / opione / uirtute enim
ipso non tam uultu potest esse quam uideri uoluit / huius delectat
assentatio / huius factis ad ipsorum uoluntate ad se meo adhi
bet orationes illa uana testimonium esse laudis suam putat
Nulla est igitur amicitia / aliter uerum audire non uult / aliter
mentionem parat / Nec parasitum in comediis / assen
tatione facta nobis uideret in essent milites / glori
Magnas agit gratias tunc / magis / sat erat respodere
magnas ingentes inquit / Tempus auget assentator
id est / is cuius ad uoluntate de uult esse magnus / Quia
obsequiaque blanda ista uanitas apud eos ualet / huius
ipso eam allectat et imitat / tunc etiam / iam grauioribus ca
stioresque admonendi sunt / ut amaduertat ne callida
assentatione capiant / Aperte enim adulatores nemo
non uidet / nisi qui admodum est exorsus / Callidus ille et occul
tose in sinu cauendus est / Nec enim facile agnoscat
Quippe qui etiam iam aduersando sepe assentat / et li
gare se simulat blandiat / atque ad extremum det manu
omnino se parat / ut is qui in huius sit plus uidisse uide
atur / Ad autem turpius quam illud / Ad ut ne uideat
magis cauendus est / ut me hodie ante omnibus et amicos
stultos senes uersaris atque iusserit latissime / hec enim
etiam in fabulis stultissima persona est / in quibus uidet
credulorum senum / sed nescio quo pacto ab amicis perfectior
hominum id est sapientum / de hac dico sapientia / que uidet
in hominibus cadere posse / ad lenes amicitias deflexit oculo
Quod obre ad illa prima uideamus / atque ipso concludat
aliquid / uirtus uirtus in qua / faciam et tu o quante
mu et corhat amicitias et co / seruat / In ea est enim
conuenientia rerum / sua stabilitas / sua constantia
Que cum se extulit et ostendit hunc suum / et id aspexit
et agnouit in alio ad id se ad mouet uicissimque accipit
illud / quod in altero est / In quo ardescit sine amore sine
amicitia / Ut enim dicitur de ab amado / et mare

aut nichil est aliud nisi eum ipsum diligere que ames
 nulla indigentia nulla indigentia / utilitate que sim
 Quod ipse exlovescit examicia et id si tu ad minus
 ferus sis / hac nos adolestentes benigniter senes illos
Paulus ad Corinthios / et galli publici nascituratum
gracis sapientis / ma porem dilexerimus / hec etiam id
 magis elucet inter equales / ut inter me et Sapientie
firmi / Papalium / Spurium / Murium / Maximianum
 senes in adolestentia caritate adque sim / ut in
 ut inquit tuberosis / quid et id admodum adole-
scit / P. Putili / Pergrini familiaritate delector / Quis
 ita caro coparata est vite nature que nec alia oriat
 etas maxime quid optand est / ut ad equalibus possit
 quibus in tamis et carceribus emissa / sed ad hunc ad calce
 ut de puerice / quod res humane fragiles et caduce
 sit / semper aliqui adquirendi sunt quos diligimus et a-
 quibus diligamus / caritate enim bonivolentiaque sublata
 amicitia est evitata / sublata comeditas / Nichil quid stitio qua
 quod est subito crepta / omnis in semper vivet / virtute
 enim amant illis / que extincta non est / hec inveni-
pli uersat ante oculos / qui illa semper summas que habui
Et etiam posteris erit clara et insignis / Nemo unquam
 amio aut spe maiora / suscribet / qui sibi non illis memoria
 atque ymagine pponedat / putet / quid ex omnibus rebus
 quibus inveniunt / aut fortuna / aut natura tribuit nichil
 habere quod ad artia / sapientis coparare possit / In hac
 inveniunt / per consensum / In hac verum per uictoriam consti-
 lud / in uictoria requies plerumque oblectationis fuit / hinc quidem
 illud nec minima offendit / quid senserit me / il audiui
per eo ipse quod nolle / sona domus erat / id uictoria / 16 quibus
Nec solum in uictoria / Et etiam peregrinationes uisitaciones que
 communes / Na quid ego de studiis dicam cognoscendi semper
 aliquid / aut discendi in quibus remoti ab actibus p / omne
 otio sicut tempus cotruimus / Quare verum recordatio et me-
 moria / si uia ad illo oradisset / desiderium comitissimum
 mei atque amantissimum nullo modo ferre posse / Et nec illa
 extincta sit / aluntque potius et auget cogitacione et me-
 moria mei / Et si illis plane orbatum esse magnam in af-
 ferret in uictoria etas ipa planum / Quis enim id in hoc de-
 siderio esse non possit / Uma aut breuia tollerabilia esse
 debet / id id si magna sit / Nec habui de amicitia quod di-
 cere / vos aut hortor / ut ita uirtute letet / sine qua

amicicia esse non potest excepta nichil amicitia pre-
stabilis putetur. Incipit Iulius de senectute

Iulii de senectute

O tite si quid ego adiuvero nuda ne lenasso huc te
nunc coquit et uersat in pectore fixa et quod erit
premiis. licet enim michi uersibus eiusde affari te
attice quibus affat Flaminium enim ille uix hanc ma-
gna tu re. Et plenus fidei quod certe scio non flami-
nium sollicitari te tite sic dies noctesque. Non
enim moderatores animi tui et equitates. teq non
cognome solus athenis deportasse. Et in immunitate
et prudentia in telligo. Et tu suspitor te eisdem rebus
quibus me ipsum quibus in te commoueri. quarum con-
plato et maior est. et in aliud tempus differenda
Quod aut michi in se est de senectute aliquid ad te
scribere. hoc enim anxi quod michi te quod est commune
aut iam uigent. aut certe aduentat senectus
et te me ipsum lenare uolent. et si te quid id modice
at sapienter. se omnia et ferre et latere esse scio.
Et michi de senectute uelle aliquid scribere tu
occurrebatur digno eo inuenero. quo utq in me commu-
niter uteret. Michi quid ita iocunda huius libri co-
fecto sunt. ut non in omni abster serit senectus mole-
stias. Et effecerit mollesceria. ia et iocunda senectute
Quis igitur digne satis laudari philosophia potest
cui qui pareat omne tempus sine molestia uidetur.
degere. Et deceret et diximus multa et sepe dicimus
huc librum ad te de senectute in sum. omnes aut ser-
mones non tithono aristote. parum enim esset aucto-
ritas in fabula. Et in catgomi sermo quo maiorem
auctoritate habere oratio apud que lelium et scipione
facimus admirantes. quod is ta facile senectute ferat his
quod respondet. illius si eruditus uidebit disputare
quod consuevit in libris suis attributo littere greci. quod
constat enim per studio suum fuisse in senectute. Et opus est
plura. ia enim ipsius catgomi sermo explicabit omne
meas de senectute sententias. Et ipse sepe in meo ad-
mirari soleo. ad hoc lelium de ceberarum eorum tua
excellente. in catgomi perfectas sapientias. tu uel maxime